



LILLA EDETS
KOMMUN

**Kallelse Kommunstyrelsens
folkhälsoutskott**

Tid: Onsdagen den 21 september 2016 kl. 08.30

Plats: Västra Roten, Kommunhuset i Lilla Edet

Ärenden

1. **Upprop**
2. **Val av justerare samt fastställande av tid för justering**
3. **Godkännande av dagordning**
4. Tjejjouren väst, information
5. Budgetförslag 2017
Dnr 2016/KS0318
6. Folkhälsoavtal
Dnr 2016/KS0214
7. Fritidsgårdsutredningen, avstämning
8. Bidragsansökan Toleransprojektet Fuxernaskolan
Dnr 2016/KS0234
9. Information från HSN

Föredraganden

Jeanette Rabe
Eva-Lena Julin
Eva-Lena Julin
Olle Isaksson
Olle Isaksson
HSN

Ingemar Ottosson (S)

Ordförande

Förslag till Folkhälsobudget 2017

Folkhälsoinsatser 2015	HSN väster	Lilla Edets kommun
Administration (konto 28421 projekt 9037)	375 000 kronor	375 000 kronor
Lön, folkhälsosamordnare, folkhälsoforum, utbildningar, konferenser, resor, material		
Familj (konto 28423 projekt 9041)	425 000 Kronor	425 000 Kronor
FRIDSAM Integrationsarbete Jämställdhetsarbete	70.000 kronor 100.000 kronor 50.000 kronor	70.000 kronor 100.000 kronor 50.000 kronor
Drog/brottsförebyggande /Trygghet (konto 28422 projekt 9040)	200 000 kronor	200 000 kronor
Störa langningen Drogförebyggande arbete i skolan Grannsamverkan BOJ	20 000 Kronor 40 000 Kronor 25.000 kronor 10.000 Kronor	20 000 Kronor 40 000 Kronor 25.000 kronor 10 000 kronor



Förlängning av avtal avseende gemensamma folkhälsoinsatser i Lilla Edets kommun

Dnr2016/KS0214

Sammanfattning

Lilla Edets Kommun har samverkansavtal med Västra Hälso- och sjukvårdsnämnden om lokalt folkhälsoarbete för perioden 2011-2014. Avtalet har förlängts vid ett tillfälle och gäller nu fram till 2016-12-31. Avtalet omfattar folkhälsomedel samt folkhälsosamordnartjänst. Detta ärende gäller beslut om att teckna ett nytt avtal för samverkan avseende gemensamma folkhälsoinsatser för perioden 2017-2020. Hälso- och sjukvårdsnämnden ersätter Lilla Edets Kommun för folkhälsoarbetet med 1 000 000 kronor per år för en heltidstjänst och verksamhetsmedel. Parterna svarar gemensamt, med 50 procent vardera, för finansiering av folkhälsoinsatserna samt för lön och omkostnader för en heltidstjänst avseende folkhälsoarbetet.

Ärendet

Avtalet om folkhälsoarbete rör samverkan mellan Västra hälso- och sjukvårdsnämnden och Lilla Edets kommun när det gäller lokalt befolkningsinriktat folkhälsoarbete. Folkhälsoarbetet ska utgå från lokala förutsättningar och befolkningens behov. Hälso- och sjukvårdsnämnden ersätter Lilla Edets Kommun för folkhälsoarbetet med 1 000 000 kronor. Parterna svarar gemensamt, med 50 procent vardera, för finansiering av folkhälsoinsatserna samt för lön och omkostnader för en heltidstjänst avseende folkhälsoarbetet.

Sedan Västra Götalandsregionen bildades har hälso- och sjukvårdsnämnderna varit involverade och engagerade i det lokala folkhälsoarbetet via avtal med samtliga kommuner. Avtalet om folkhälsoarbete rör samverkan mellan hälso- och sjukvårdsnämnden och kommunen när det gäller lokalt befolkningsinriktat folkhälsoarbete. Folkhälsoarbetet ska utgå från lokala förutsättningar och befolkningens behov.

Då västra hälso- och sjukvårdsnämnden består av fyra gamla HSN-områden har de tidigare avtalen skiljt sig åt mellan kommunerna, när det gäller både innehåll och ersättningsnivåer. En översyn av detta har gjorts för att få avtalen mer enhetliga.

Ändringar i det nya avtalet

Det nya avtalet är mindre detaljerade och mer av ramavtal. Utvecklingen av folkhälsoområdet, folkhälsoarbetet och nya styrdokument synliggörs i avtalet via skrivningar som att en ökad jämlikhet i hälsa är en förutsättning för att uppnå ett långsiktigt socialt hållbart samhälle. Kopplingen mellan hälsa, folkhälsa och social hållbarhet gör att folkhälsoarbetet hamnar i ett sammanhang som engagerar och intresserar ett bredare spektra av samhällsaktörer.

Likaså betonar det nya avtalet vikten av att integrera folkhälsoarbetet i ordinarie verksamhet. Syftet är att folkhälsoarbetet ska få genomslag i samtliga kommunala förvaltningar. Det gör att den tjänst som arbetar med folkhälsofrågor alltmer utvecklas mot att stödja processer och fungera som ett kunskapsstöd, ett mer strategiskt arbete.

I det nya avtalet finns det också möjlighet att föra över medel mellan åren. Upp till 10 procent av den totala ersättningen får flyttas över till nästkommande år efter samråd med kontaktperson på avdelning folkhälsa.

Från verksamhetsberättelser till uppföljning

Det gemensamma folkhälsoarbetet har tidigare följts upp via en årlig verksamhetsberättelse där kommunen har beskrivit hur de använt folkhälsomedlen. Verksamhetsberättelsen kommer att ersättas av en uppföljningsmall. Detta gör det möjligt för nämnden att kunna vara mer aktiva och ställa frågor om hur folkhälsoarbetet utvecklas. De insatser som görs kommer att beskrivas övergripande samtidigt som det blir möjligt att följa hur avtalet efterlevs.

Finansiering

Hälso- och sjukvårdsnämnden ersätter kommunen med **en miljon** kronor per år för en heltidstjänst och verksamhetsmedel. Finansieringen delas mellan kommun och Hälso- och sjukvårdsnämnden enligt 50/50-principen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse kommunledningsförvaltningen daterad 2016-09-09

Avtal avseende gemensamma folkhälsoinsatser i Lilla Edets kommun 2017-2020

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till samverkansavtal med mellan Lilla Edets kommun och Västra Hälso- och sjukvårdsnämnden, avseende lokalt befolkningsinriktat folkhälsoarbete i Lilla Edets Kommun 2017-2020.
2. Kommunstyrelsen beslutar att finansiering sker inom ramen för budgeterade medel för folkhälsomedel.
3. Kommunstyrelsen noterar att beslutet gäller under förutsättning att lika beslut fattas av Västra Hälso- o sjukvårdsnämnden.

Beslutet expedieras till

Västra Hälso- och sjukvårdsnämnden
Folkhälsosamordnaren

Samverkansavtal avseende gemensamma folkhälsoinsatser i Lilla Edets kommun för perioden 2017 – 2020

Avtalsparter

Detta avtal är slutet mellan Lilla Edets kommun, nedan kallad kommunen, och västra hälso- och sjukvårdsnämnden nedan kallad HSN. Avtalet avser samverkan och samfinansiering av gemensamma folkhälsoinsatser i Lilla Edets kommun.

Avtalstid

Detta avtal gäller under perioden 1 januari 2017 till 31 december 2020. Avsikten är att påbörja nya avtalsdiskussioner under våren 2020 för kommande avtal.

Förutsättningar för samverkansavtalet

Det övergripande målet för Sveriges nationella folkhälsopolitik är ”att skapa samhällseliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen”.

En ökad jämlikhet i hälsa och livsvillkor är en förutsättning för att uppnå ett långsiktigt socialt hållbart samhälle och ska särskilt beaktas i detta avtal. Ett socialt hållbart samhälle innebär att grundläggande mänskliga rättigheter respekteras och att inga grupper diskrimineras eller missgynnas. Rätten till bästa möjliga fysiska och psykiska hälsa är en mänsklig rättighet. Barn och ungas behov och rättigheter ska särskilt uppmärksammas.

Västra Götaland 2020 – strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland 2014-2020 är den gemensamma vägvisaren för Västra Götalands utveckling. Invånarna i Västra Götaland ska ha goda möjligheter att utvecklas bland annat genom utbildning och arbete. Utbildning och arbete är två av de viktigaste faktorerna för att minska skillnader i hälsa och bryta utanförskap. Ett verktyg i det arbetet är dokumentet ”Samling för social hållbarhet – åtgärder för jämlik hälsa i Västra Götaland.

Andra regionala och kommunala styrdokument som ligger till grund för det lokala folkhälsoarbetet är:

- Västra hälso- och sjukvårdsnämndens Mål- och inriktningsdokument.
- Kommunala styrdokument

Det gemensamma arbetet med folkhälsa och social hållbarhet

Avsikten med avtalet är att underlätta det tvärssektoriella samarbetet för att få ett bättre resursutnyttjande och större genomslagskraft. Arbetet med folkhälsa och social hållbarhet ska bedrivas strategiskt och innehålla systematiska och målinriktade insatser för att förbättra befolkningens levnadsvillkor och hälsa samt utjämna skillnader i hälsa. Arbetet ska omfatta hälsofrämjande och förebyggande samt generella och riktade insatser. Arbetet ska bygga på långsiktighet och utgå från befolkningens behov. Det övergripande målet med det gemensamma arbetet är att förbättra hälsan för befolkningen inom kommunen.

Styrning och ledning

Arbetet med folkhälsa och social hållbarhet ska ha en politisk styrning och bedrivas strategiskt. Det tvärssektoriella forumet är en plattform för samverkan mellan förtroendevalda i kommunen och HSN samt ledande tjänstemän.

Representanter från båda parter ska ges möjlighet att delta i beredningen inför forumets möten. Det ska finnas en politisk samsyn mellan parterna gällande prioriteringar och beslut.

Folkhälsofrågorna förankras i den kommunala förvaltningen genom att folkhälsotjänsten har regelbunden dialog med kommunens ledningsgrupp. Det lokala folkhälsoarbetet bedrivs så att ett folkhälsoinriktat synsätt blir en del av förvaltningens ordinarie verksamhet. Arbetet ska utgå från identifierade behov samt bedrivs i samverkan med olika samhällsaktörer.

Folkhälsotjänst

Kommunen är huvudman för en heltidstjänst avseende arbetet med folkhälsa och social hållbarhet i enlighet med detta avtal.

I uppdraget ingår att:

- verka för att arbetet med folkhälsa och social hållbarhet bedrivs strategiskt och i samverkan med andra
- ansvara för att arbetet bedrivs utifrån regionala och kommunala styrdokument
- ansvara för framtagande av plan, uppföljning och ekonomisk redovisning
- analysera och tillgängliggöra aktuell statistik över hälsoläget i kommunen

Akademisk utbildning i folkhälsovetenskap eller annan relevant utbildning ska finnas vid förändringar av tjänsten t.ex. nyanställningar, omplaceringar eller längre vikariat. Kommunen ska ha dialog med kontaktperson på avdelning folkhälsa då förändringar uppstår som innebär skillnad för folkhälsotjänsten exempelvis vid omorganisationer, nyanställningar eller längre tjänstledighet.

Utvecklingsområden

Under avtalsperioden ska fokus vara på att styra mot insatser med syfte att främja en jämlik hälsa och livsvillkor för befolkningen samt att främja och utveckla prioriterade grupper delaktighet och inflytande i de insatser som görs. Ett arbete kommer att initieras för att HSN och kommun ska samlas kring ett gemensamt område för att främja jämlik hälsa och livsvillkor.

Gemensamma prioriteringar och insatser

Kommunen ansvarar för att ta fram en långsiktig plan/inriktning med framtagna behovsbilder och prioriteringar för arbetet. Planen kan med fördel integreras och kopplas ihop med kommunens övergripande styrdokument. Planen ska innehålla en beskrivning av prioriteringar kring vilken/vilka målgrupper som i kommunen är i störst behov av insatser. Planen ska också innehålla uppföljningsbara mål/indikatorer.

En plan med budget och insatser för kommande år ska tas fram årligen, mall för budget se bilaga 1. Planen ska skickas till kontaktperson på avdelning folkhälsa senast 1/12.

Uppföljning

Kommunen ska varje år följa det lokala arbetet i enlighet med detta avtal, se bilaga 2. Uppföljningsbilagan kan komma att revideras under avtalstiden. Bilagan ska senast den 25 januari årligen vara avdelning folkhälsa tillhanda. Uppföljning av det lokala arbetet ska även till kommunstyrelsen för kännedom.

Avdelning Folkhälsa tar, på HSN:s uppdrag, initiativ till dialogmöte med kommunchef eller motsvarande under avtalsperioden.

Folkhälsotjänsten ansvarar att fortlöpande följa upp och rapportera eventuella avvikelser gällande planerade folkhälsoinsatser eller budget till kommunledning och till kontaktperson på avdelning folkhälsa.

Ekonomi

Finansiering och ersättning

Parterna svarar gemensamt för finansieringen av:

- Insatser utifrån årlig plan
- Lön och omkostnader för en heltid folkhälsostrateg.

Fördelningsprincipen för finansieringen är hälften vardera för HSN och kommunen. Hälso- och sjukvårdsnämnden och kommunen ersätter för perioden 2017-2020, vardera 1 000 000 kronor per år.

Upp till 10 procent av den totala ersättningen får flyttas över till nästkommande år efter samråd med kontaktperson på avdelning folkhälsa. En skriftlig begäran med en tydlig plan ska inkomma senast 31:e oktober. Uppföljning sker vid ordinarie avtalsuppföljning och ska tydligt redovisas i budgeten. Om det vid avtalsperiodens slut finns överskott ska detta återbetalas till respektive huvudman.

Utbetalning

Betalning sker halvårsvis, i mars och september, mot utbetalning från HSN till kommunen. Den årliga planen med budget fungerar som grund för utbetalning från HSN.

Omförhandling eller tvist

Om det under avtalstiden inträffar betydande förändringar i villkoren har parterna rätt att kräva omförhandling. Frågan ska då lyftas skriftligt.

Vid eventuell tvist om tolkning och tillämpning av detta avtal löses frågan i första hand genom förhandlingar mellan parterna. I annat fall löses tvisten i allmän domstol.

Underskrifter

Göteborg den.....

..... den.....

.....
Nicklas Attefjord
Ordförande
Västra hälso- och sjukvårdsnämnden

.....
Ingemar Ottosson
Ordförande kommunstyrelsen

.....
Leena Ekberg
Avdelningschef kvalitetsstyrning,
uppdrag och avtal

.....
Lena Palm
Kommunchef

Budget

	HSN	Kommun	Övrigt
Ingående från föregående år:			
Folkhälsotjänst			
- Lön (inkl. lönebikostnader)			
- Omkostnader (admin.kostnader, resor, kurser etc.)			
Folkhälsoinsatser enligt plan:			
SUMMA			

Uppföljning av avtal avseende gemensamma folkhälsoinsatser

Frågorna i uppföljningen utgår från det gemensamt tecknade folkhälsoavtalet mellan kommunen och hälso- och sjukvårdsnämnden. Uppföljningen kan revideras under avtalsperioden.

Maila in uppföljningen till kontaktperson på avdelning folkhälsa senast den **25 januari**.

Kommunens namn:

Besvara frågorna kortfattat och undvik att hänvisa till annat medsänt material.

1. Utvecklingsområden utifrån Hälso- och sjukvårdsnämndens Mål- och inriktningsdokument samt avtalet om gemensamma folkhälsoinsatser

a) Hur långt har kommunen kommit med att integrera folkhälsoarbetet i ordinarie verksamhet? T.ex. finns det övergripande folkhälsomål, ingår folkhälsoredovisning i kommunens ordinarie årsredovisning, ingår folkhälsoperspektiv i kommunernas olika verksamheter.

b) Har folkhälsorådet/lokala folkhälsoarbetet prioriterat insatser med fokus på livsvillkor för att minska skillnader i hälsa? Beskriv processen.

c) Redogör för om insatser har genomförts med utgångspunkt från prioriterade grupper (exempelvis ålder, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnicitet, sexuell läggning, funktionsnedsättning, socioekonomiskt utsatthet).

d) På vilket sätt har arbetet med prioriterade gruppers inflytande och delaktighet utvecklats och tagits tillvara

e) Har folkhälsoråden eller kommunen några särskilda satsningar för fullföljda studier? Hur ser satsningen ut och hur är den organiserad?

2. Prioriteringar och mål

a) Beskriv kortfattat utgångspunkterna för arbetet t.ex. planer, prioriteringar m.m.

b) Beskriv kortfattat och övergripande rådets insatser under året (kopiera och använd en mall per mål) ange de kommunspecifika målen som verksamhetsplanen har utgått ifrån.

Mål:

Insatser:

Vilka är de viktigaste resultat/lärdomarna av insatserna?

Syftar insatsen till att minska skillnaderna i hälsa? Om ja, beskriv på vilket sätt insatsen kan göra det?

Aktörer:

3. Ekonomisk redovisning

Denna redovisning avser uppföljning av utfall i förhållande till budgetunderlag

	BUDGET			UTFALL		
	HSN	Kommun	Övrigt	HSN	Kommun	Övrigt
Ingående från föregående år:						
Folkhälsotjänst						
- Lön (inkl. lönebikostnader)						
- Omkostnader (admin.kostnader, resor, kurser etc.)						
Folkhälsoinsatser enligt plan:						
SUMMA						
Kvarvarande medel:						

Kommentarer kring den ekonomiska redovisningen:

4. Övrigt

Om ni har något ytterligare ni vill förmedla som kanske inte passat in under övriga rubriker kan det skrivas här.

Hör av er vid frågor!



Ansökan till folkhälsoutsiktet för at genomföra Toleransprojekt.

Dnr2016/KS0234

Sammanfattning

Bildningsförvaltningen har inkommit med en skrivelse till Folkhälsoutsiktet rörande finansiering av projekt, Toleransprojektet

Fuxernaskolan har för avsikt att genomföra ett projekt vid namn Toleransprojektet med syfte att motverka intolerans och främlingsfientlighet- och att med riktade insatser möta de ungdomar i skolan som

Projektets upplägg är att genom utbildning förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar det svenska samhället vilar på; människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värden, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta.

Bildningsförvaltningen ansöker om 100 tkr för finansiera Toleransprojektet.

Ärendet

Bildningsförvaltningen har inkommit med en skrivelse till Folkhälsoutsiktet rörande finansiering av projekt, Toleransprojektet. Bildningsförvaltningen ansöker om 100 tkr för finansiera Toleransprojektet

Fuxernaskolan har för avsikt att genomföra ett projekt vid namn Toleransprojektet med syfte att motverka intolerans och främlingsfientlighet- och att med riktade insatser möta de ungdomar i skolan som står för rasistiska åsikter och värderingar.

Projektets upplägg är att genom utbildning förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar det svenska samhället vilar på; människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värden, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta.

Enligt skolverkets styrdokument ska utbildningen förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan ska gestalta och förmedla

På Fuxernaskolan har det under en längre tid funnits en intolerant stämning med rasistiska attityder och verbala påhopp mot personer med annat etniskt ursprung än det svenska. Dessa elever har redan i dagläget utvecklat en identitet som resulterat i avståndstagande beteende från skolans värdegrund som helhet, människors lika värde. Vidare uppvisar de intoleranta attityder mot andra elever. En process har inletts för implementering av en pedagogisk verksamhet liknande den som bedrivits inom ramen för Toleransprojektet i Kungälv. Modellen behöver dock lokal anpassas efter lokala förutsättningar. Tydligt är att det finns ett behov av att intervensera tämligen snabbt; gärna en uppstart av arbetet redan under ht 2016.

Toleransprojektet skall genomsyras av skolans demokratiska uppdrag och bli ett nav och ett forum för demokrati, tolerans och integration för kommunen som helhet.

Hinder för förverkligandet av en sådan vision finns emellertid. Intolerans grundad på olika faktorer tar sig hos ett antal elever starka uttryck. För dessa elever behövs ett bredare grepp, så att de inte enbart möts av repressiva åtgärder från skolans sida. Genom samarbete med socialtjänsten, kan skolan tillsammans med socialtjänsten fånga upp och erbjuda en systematisk undervisning med målet att visa på alternativ till intoleranta, destruktiva och normbrytande beteenden.

En nationellt uppmärksammat studie har visat på de ekonomiska kostnader som är förenade med intolerans i olika former ofta faller på sociala myndigheter och sjukvårdande instanser samt i alltför många fall rättsväsende och kriminalvård. Skolan är därför en intressant arena; om skolan kan erbjuda insatser i form av strukturerad undervisning som tar hänsyn till särskilda sociala behov, kan skolformen bidra till sådant som traditionellt sett tenderat att utdefinieras från skolans ansvar eftersom kostnaderna syns först sedan eleverna lämnat skolåldern.

Satsningen på Toleransprojektet innebär att en stor och samlad arena finns där dels intolerans snabbt synliggörs, dels pedagogiskt och socialt riktade insatser kan sättas in.

Sammanfattningsvis är syftet med det beskrivna projektet att överföra kompetens från en del av kommunens skolverksamhet till en annan samt dra större nytta av den kunskap som finns utanför skolans domän genom att använda kompetens från olika delar av kommunen, Göteborgs universitet och andra aktörer inom fältet.

Mål med projektet

De deltagande ungdomarnas empatiska förmåga har ökat och deras intoleranta beteenden och attityder till andra människor har förändrats i positiv riktning. De har erbjudits alternativa beteendemönster.

Skolans måluppfyllelse har ökat genom att de deltagande elevernas ordinarie skolgång påverkats positivt ifråga om ökad motivation samt högre närvaro och kunskapsnivå.

De deltagande eleverna har genom projektet börjat omsätta sina erfarenheter i praktiken så att skolkulturen blivit demokratisk och mindre intolerant.

Skolans och socialtjänstens personal har till följd av strategisk fortbildning i värdegrundsfrågor börjat bygga en identitet kring aktivt arbete med kommunens demokratiska uppdrag.

Projektet är en konkretisering av viljan att öka samarbetet mellan kommunens enheter och externa samarbetspartners för att ge ungdomarna bättre livsstilsalternativ, genom att tidigt upptäcka problemområden och att förebygga och förhindra psykisk ohälsa, utanförskap, missbruk och kriminalitet bland eleverna.

När projektet är avslutat skall den normkritiska pedagogiken vara implementerad på skolan och en naturlig del av arbetet för demokrati och likabehandling.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse kommunledningsförvaltningen, daterad 2016-09-09

Bildningsförvaltningens ansökan till folkhälsoutskott daterad 2016-06-09

Förslag till beslut

Folkhälsoutskottet föreslås bevilja bildningsförvaltningen ekonomiskt bidrag med 100 000 kronor för att bedriva Toleransprojektet då projektet går i linje med det folkhälsomål som ligger till grund för Lilla Edets kommuns arbete med folkhälsa.

Medel på 100 000 kronor tas från ansvar 4113, projekt 9040

Beslutet expedieras till

Bildningsförvaltningen
Folkhälsosamordnaren



LILLA EDETS
KOMMUN

Ansökan till Folkhälsoutskottet

Bakgrund

Den 1:a februari 2016 träffade representanter från Lilla Edets skolförvaltning Segerstedtinstitutets Robin Andersson. På skolan har det under en längre tid funnits en intolerant stämning med rasistiska attityder och verbala påhopp mot personer med annat etniskt ursprung än det svenska. Efter ett samtal kom man överens om att inleda en process för implementering av en pedagogisk verksamhet liknande den som bedrivits inom ramen för Toleransprojektet. Dock behöver modellen anpassas efter lokala förutsättningar. Vidare framkom ett behov av att intervensera tämligen snabbt; gärna en uppstart av arbetet redan under ht 2016. Då Lilla Edet saknar personal som genomgått fortbildningskursen PDG691 ("Tolerans, identitet och extremism") så saknas idag kompetens för att genomföra det utan handledning på plats från Segerstedtinstitutet. Ett upplägg på kort och lång sikt presenteras nedan.

Toleransprojektet

Bakgrund och syfte

Skolverkets styrdokument ger ett tydligt mandat för arbetet med demokrati och värdegrund i skolan.

Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan ska gestalta och förmedla.

Den största utmaningen är att skapa möten mellan och gemenskap utifrån olika kulturer, såväl globala som lokala. Projektet tar avstamp i denna utmaning och vill redan från början låta skolans demokratiska uppdrag genomsyra vårt arbete. Toleransprojektet ska bli ett nav och ett forum för demokrati, tolerans och integration för kommunen som helhet.

Hinder för förverkligandet av en sådan vision finns emellertid. Intolerans grundad på olika faktorer tar sig hos ett antal elever starka uttryck. Dessa elever har redan i dagsläget utvecklat en identitet som resulterat i avståndstagande beteende från skolans värdegrund som helhet, människors lika värde och intoleranta attityder mot andra elever. För dessa elever behövs ett bredare grepp, så att de inte enbart möts av repressiva åtgärder från skolans sida. Genom samarbete med socialtjänstens ungdomsstödjare som är verksamma på fältet, kan skolan tillsammans med socialtjänsten fånga upp och erbjuda en systematisk undervisning med målet att visa på alternativ till intoleranta, destruktiva och normbrytande beteenden.

En nationellt uppmärksammas studie¹ har visat på de ekonomiska kostnader som är förenade med intolerans i olika former. Dessa kostnader faller ofta på sociala myndigheter och sjukvårdande instanser samt i alltför många fall rättsväsende och kriminalvård. Skolan är därför en intressant arena; om skolan kan erbjuda insatser i form av strukturerad undervisning som tar hänsyn till särskilda sociala behov, kan skolformen bidra till sådant som traditionellt sett tenderat att utdefinieras från skolans ansvar eftersom kostnaderna syns först sedan eleverna lämnat skolåldern.

Intolerans är en nationell utmaning med många dimensioner varför regeringen i sin regeringsförklaring 3/10 2014 inte bara fortsätter den föregående regeringens påbörjade arbete utan ytterligare lyfter fram området:

”Rasismen och fördomarna i vårt samhälle begränsar människors liv. De skapar hinder och murar. De reducerar oss till vår hudfärg, vår sexuella läggning eller könsidentitet, vår religion eller vårt ursprung. Det är oacceptabelt i ett demokratiskt samhälle. [---] Samtalet kring demokratins principer och alla människors lika värde måste ständigt pågå. [---] Grund- och gymnasieskolor ska i sitt värdegrundsarbete motverka rasism. [---] Regeringen kommer att sprida de lyckade modeller som finns för att minska rekryteringen av människor till rasistiska organisationer.”

Uttrycket ”de lyckade modeller som finns” syftar på det nationella nätverk, ”Toleransprojektet”, som med nästan tjugo års erfarenheter stöds av Segerstedtinstitutet vid Göteborgs universitet. Vid sidan av de kommuner som sedan några år deltar i projektet har under hösten ytterligare 20 kommuner anslutit sig. Det innebär att exempelvis Karlstad, Mölndal, Östersund och Göteborg deltar. Den förra regeringen bidrog med en miljon kronor, avsedda för utbildning av projektledare i Sveriges olika kommuner, en utbildning som tjugotalet kommuner deltar i under en första utbildningsomgång. Utifrån avsikten att utveckla utbildning och forskning inom området har regeringen givit Göteborgs universitet uppdraget att upprätta ett nationellt resurscentrum, Segerstedtinstitutet, för frågorna. Detta innebär att vår kommuns arbete kommer stå i direkt kontakt med den akademiska världen.

Också SKL:s nationella arbete är relevant i sammanhanget: *”Det finns stora vinster, både mänskligt och ekonomiskt, med att så tidigt som möjligt identifiera och med effektiva metoder behandla psykisk ohälsa hos barn och unga. Psykisk ohälsa kan i många fall vara ett stort hinder i barns och ungas personliga utveckling och deras etablering i samhället. Sveriges kommuner och landsting (SKL) arbetar med att synkronisera och tidigt sätta in insatser för att hjälpa dessa barn och unga.”*

Satsningen på Toleransprojektet innebär att **en** stor och samlad arena finns där dels intolerans snabbt synliggörs, dels pedagogiskt och socialt riktade insatser kan sättas in.

Sammanfattningsvis är syftet med det nedan beskrivna projektet att överföra kompetens från en del av kommunens skolverksamhet till en annan samt dra större nytta av den kunskap som finns utanför skolans domän genom att använda kompetens från olika delar av kommunen, Göteborgs universitet och andra aktörer inom fältet. Detta arbete är tänkt att ske genom nyttjande av de befintliga nationella erfarenheter och resurser som finns i form av stöd från nätverket på Segerstedtinstitutet. Synergieffekter för utbildnings- och den sociala sektorn blir följden.

Vad är Toleransprojektet?

¹ [https://www.utanforskapspris.se/Global/Rapporter/Sammanfattning%20Intoleransens%20pris%20\(2013-04-09\).pdf](https://www.utanforskapspris.se/Global/Rapporter/Sammanfattning%20Intoleransens%20pris%20(2013-04-09).pdf)

År 1995 mördades 14-åringe John Hron i Kungälv av fyra nazistiska tonåringar. Läraren Christer Mattsson fick då i uppgift att analysera varför problemet fanns i Kungälv och arbeta fram en metod för ett långsiktigt arbete med elever som kränker och visar intoleranta attityder i skolan. Det så kallade Toleransprojektet har sedan år 1999 bedrivits framgångsrikt i såväl Kungälvs kommun som i andra kommuner. Ungdomar får i Toleransprojektet reflektera över etiska dilemman, personligt ansvar och människovärde samt träna sin förmåga till samarbete, empati och problemlösning i ett historiskt kontext. Toleransprojektet bygger på en riktad insats för att möta de ungdomar i skolan som är bärare av rasistiska strukturer. Genom en konfrontativ pedagogik, i vilken man som elev skall anpassa sig till att uttrycka "rätt" värderingar istället för sina verkliga tankar, menar vi att skolan riskerar att fortsätta att befästa dessa strukturer då denna pedagogik pekar ut enskilda individer och mindre grupper. Många behöver få sina åsikter och värderingar testade, diskuterade och utmanade – utan att man utmanar eleven som person. Toleransprojektets pedagogik är ingen metod utan en öppen modell för långsiktigt riktat preventivt arbete grundat i ett emancipatoriskt kunskapsideal. Arbetet har i ett flertal SOU-rapporter, ekonomiska utvärderingar och medier lyfts fram som ett mycket effektivt sätt att motverka intolerans, främlingsfientlighet och förhindra rekrytering till våldsbejakande extremistgrupper. Vid dagens datum involveras fler än 20 kommuner i Toleransprojektet och är en del av Segerstedtinstitutets (Göteborgs universitet) metodstöd till kommuner, myndigheter och andra organisationer.

Undervisningsstruktur

Toleransprojektet är ett skolarbete och uppfyller kursmål i svenska, historia, religion, samhällskunskap och bild och bedrivs under ett helt läsår, vanligtvis under 7-13 heldagstillfällen, vilket avslutas med en exkursion. Eleverna söker själva till projektet, det är frivilligt att delta och projektet är generellt sett mycket populärt bland eleverna. En undervisningsgrupp består av elever från olika etniska, sociokulturella och ekonomiska bakgrunder och gärna från olika skolor i kommunen. Arbetet innebär en hög grad av vuxeninvolvering, såväl från professionella som föräldrar, vilka förväntas vara delaktiga i skrivandet av elevernas uppgifter och på föräldramöten.

Pedagogik

En heldag består i regel av fyra olika moment: Narrativ, progressiva normkritiska värderingsövningar, samarbetsövningar och traditionell undervisning. Narrationerna centrerar kring Förintelsen och inom ramen för narrationen skapas utrymmen för diskussion och analys. I den traditionella undervisningsdelen undersöks i synnerhet vägen till Förintelsen och hur det var möjligt för vanliga tyskar att bli en del av ett massmord. Undervisningsmaterialet kopplas och jämförs med vår samtid. Undervisningen reflekteras och praktiseras i både samarbetsövningar mellan eleverna och i olika normkritiska värderingsövningar som både görs individuellt och i grupp.

Metod

- Grundpelaren i Toleransprojektets metod är den normkritiska pedagogiken. Kortfattat kan denna beskrivas som ett sätt att belysa hur delvis omedvetna normer styr vårt tänkande och beteende. Genom att systematiskt problematisera elevernas normer med konkreta berättelser, uppgifter och diskussioner görs individen medveten om alternativa sätt att handla. Kategorier som etnicitet, sexuell läggning, genus och klass behandlas. Därmed påbörjas ett långsiktigt identitetsförändringsarbete. För att den normkritiska pedagogiken ska beröra elever med intoleranta attityder och identiteter krävs särskilt stor social trygghet i undervisningsgruppen. De toleransprojekt som bedrivits och för närvarande bedrivs runt om i Sverige har alltid byggt på ett nära samarbete mellan skola och socialtjänst. Därav de särskilda undervisningsformerna som här beskrivs.

- Under projektets inledande år består elevgruppen av cirka 24 högstadiel elever. I varje grupp finns elever med olika socioekonomisk och kulturell bakgrund vilket skapar dynamik och förutsättningar för nya typer av möten eleverna emellan. Väsentligt är att elevgrupperna har en blandning av högpresterande elever och elever med hög frånvaro och svagare skolprestationer kopplat till social problematik. Dessutom ska elevgrupperna rymma elever som uppvisat olika slags intoleranta beteenden. Urvalet av elever sker i en noga planerad process där alla skolans personalkategorier i samarbete med ungdomsstödjare deltar. Detta för att fånga upp de elever som är minst benägna att delta men som är i störst behov av projektets särskilda undervisningsformer. I kartlägningsarbetet kommer erfarenheter från det nationella nätverket för toleransprojekt att nyttjas.
- Varje grupp träffas en heldag varannan vecka under ett läsår och varje träff följer en noga genomtänkt och beprövad struktur. I projektet arbetar man med historiska och skönlitterära berättelser, diskuterar etiska dilemman, skriver kortare och längre reflektioner, deltar i samarbetsövningar som ger nya identifikationsalternativ för varje individ och bearbetar det stoff som presenteras i olika kreativa former. Problemområden som exempelvis aktualiseras blir näthat, droganvändning, socialt utanförskap och psykisk ohälsa. Elevernas egen upplevelse av samtiden och dess konkreta problem relateras till FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen) och dokumenterade berättelser från Förintelsen och andra historiska händelseförlopp där samhällets normer imploderat. Mellan varje träff har eleverna projektrelaterade uppdrag att utföra som anknyter till ämnesplanerna i SO-ämnena och svenska. Projektet avslutas med att varje grupp genomför en studieresa. Vid varje undervisningstillfälle deltar projektledarna, ungdomsstödjare, någon lärare och någon assistent.
- Metoden är beprövad och dess goda resultat i ett socioekonomiskt långsiktigt perspektiv belagd med gedigen dokumentation. University of Oxford och Örebros universitet presterar under hösten 2017 en studie som ytterligare förstärker bilden av en mycket lyckad intervention.
- Parallellt med den elevinriktade delen av projektet ska fortbildning för lärare, övrig skolpersonal och anställda som är knutna till projektet bedrivas utefter erfarenheterna från Toleransprojektet via Segerstedtinstitutet.

Mål

Kortsiktiga mål (ettårsperspektiv):

- De deltagande ungdomarnas empatiska förmåga har ökat och deras intoleranta beteenden och attityder till andra människor har förändrats i positiv riktning. De har erbjudits alternativa beteendemönster.
- Skolans måluppfyllelse har ökat genom att de deltagande elevernas ordinarie skolgång påverkats positivt ifråga om ökad motivation samt högre närvaro och kunskapsnivå.
- De deltagande eleverna har genom projektet börjat omsätta sina erfarenheter i praktiken så att skolkulturen blivit demokratisk och mindre intolerant.
- Skolans och socialtjänstens personal har till följd av strategisk fortbildning i värdegrundsfrågor börjat bygga en identitet kring aktivt arbete med kommunens demokratiska uppdrag.
- Projektet är en konkretisering av viljan att öka samarbetet mellan kommunens enheter och externa samarbetspartners för att ge ungdomarna bättre livsstilsalternativ, genom att tidigt upptäcka problemområden och att förebygga och förhindra psykisk ohälsa, utanförskap, missbruk och kriminalitet bland eleverna.

- När projektet är avslutat är den normkritiska pedagogiken implementerad på skolan och en naturlig del av arbetet för demokrati och likabehandling. Skolan kan tillsammans med andra professionella identifiera framtida elever som är i behov av undervisning enligt den modell som utarbetats mot intolerans. Vi ska fortsatt vara en del av det nationella nätverket.

Uppstart ht-16

För att kunna genomföra en lyckad intervention med start ht 2016 kan ett rimligt upplägg tänkas vara:

- Så snart som möjligt - Formerandet av en organisatorisk styrgrupp och en pedagogisk arbetsgrupp (se "organisation"). Segerstedtinstitutet (SI) tillsätter en projektledare som finns i både den organisatoriska styrgruppen och en pedagogisk arbetsgrupp.
- Maj/juni – rekrytering av personal från skola, socialtjänst, civilsamhälle. Fastställande av genomförandeplan för verksamheten. Förberedande av lokaler och annan logistik.
- Augusti – förberedelsemöten mellan organisatorisk styrgrupp och pedagogisk styrgrupp
- Augusti - behovsanalys
- September – marknadsföring bland elever i början av månaden och rekrytering till elevgruppen i slutet av den
- Oktober -16 till mars/april -17 – Uppstart av lektioner i oktober. 9-13 lektioner.
- Januari till maj – skicka 1-2 lärare/socialarbetare el. dyl. på Segerstedtinstitutets fortbildningskurs PDG691
(http://utbildning.gu.se/kurser/kurs_information/?courseid=PDG691)
- April/maj – ev. resa, avslut och uppföljning

Under hela projekttiden finns projektledaren från SI med för att dels hjälpa till organisatoriskt, pedagogiskt och gradvis arbeta för att släppa över till den lokala pedagogiska arbetsgruppen.

Under ht-17 förväntas Lilla Edet kunna driva arbetet själva utifrån en ny projektplan.

Ekonomi

- Följande innehåll bekostas av projektmedlen:
 - Personalkostnader
 - Kostnader för lokal, mat, transporter, undervisningsmaterial
 - Ev. kostnader för extern handledning
 - Personalkostnaderna beräknas utifrån 1-2 tjänster á 10-20%.
 - Kostnader för lokal, mat, transporter och undervisningsmaterial är mycket lokala och beror på vilka förutsättningarna ni har att få tillgång till lokal, material, transport och mat till låga kostnader

För perioden ht 2016-maj 2017 bör **totalt 100.000kr** avsättas enligt ovan. Summan kan justeras utifrån behov/förutsättningar. Uppstartsåret kostar generellt sett mer i investeringskostnader än kommande år och det mesta är kostnader för personal. Hur man väljer att redovisa dessa kostnader är en internkommunal angelägenhet. Förvaltningen bör få i uppdrag att skapa en ekonomisk modell för hur och vart kostnader ska redovisas.

Uppföljning

- De deltagande elevernas totala närvaro i skolan utvärderas kontinuerligt.

- De deltagande elevernas beteende utanför skoltid följs upp.
- Vid varje läsårs slut görs en analys av andelen elever som uppnår ämnesplanernas kunskapsmål och får gymnasiebehörighet.
- En större utvärdering genomförs bland deltagande elever, övriga elever, skolpersonal och ungdomsstödjare vid slutet av projektets första verksamhetsår. Utvärderingen ska ligga till grund för projektets fortsatta utveckling.

Organisering

Styrgrupp

- *Består av berörda rektorer, chefer och utvecklingsledare med ansvar för personal, resurser och processer som är involverade i projektet*
- Ansvar för anförskaffande av ekonomiska resurser
- Ansvar för anförskaffande av personella resurser
- Ansvar för kommunikation mot politik och förvaltningsledning
- Ansvar för utvärdering

Praktisk pedagogisk arbetsgrupp

- *Består av de anställda som ska vara direkt involverade i arbetet med ungdomarna inom projektet*
- Ansvar för marknadsföring av projektet (mot elever, kollegialt och media)
- Ansvar för urval av ungdomar
- Ansvar för logistik och lokaler
- Ansvar för lektions- och reseplanering
- Ansvar för genomförande av projektet
- Ansvar för dokumenterande av projektets resultat
- Ansvar för dokumenterande av elevernas prestationer och återkoppling till betygsättande lärare

Lilla Edet, 2016-05-25

Anneli Eriksson

Rektor Fuxernaskolan 7-9



LILLA EDETS
KOMMUN

Utbildningsnämndens protokoll

2016-06-02

§ 39

Ansökan till folkhälsoutskottet

Dnr 2016/UN187

Sammanfattning

Fuxernaskolan har för avsikt att genomföra ett projekt, Toleransprojektet. Syftet med projektet är att motverka intolerans och främlingsfientlighet och att med en riktad insats möta de ungdomar i skolan som är bärare av rasistiska strukturer.

Projektets upplägg är att genom utbildning förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på; människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värden, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta.

Då projektet ligger i linje med folkhälsoarbetet i kommunen med fokus på en god hälsa på lika villkor för alla i Lilla Edets kommun, föreslår förvaltningen att utbildningsnämnden ansöker om 100 000 kr hos kommunens folkhälsoutskott, för att finansiera Toleransprojektet.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse från bildningschef daterad den 29 april 2016
Ansökan till folkhälsoutskottet, dnr 2016/UN187-2

Beslut

Utbildningsnämnden beslutar att lämna en ansökan till folkhälsoutskottet om 100 000 kr till Toleransprojektet, enligt förvaltningens förslag.

Beslutet expedieras till
Bildningsförvaltningen
Folkhälsosamordnare

Beslutet skickas för kännedom till
Rektor Fuxernaskolan

heo